

Library, *A Handlist of the Arabic Manuscripts*, Dublin 1955, V, 1, 111; VI, 129; Kehhâle, *Mu'cemü'l-mü'ellifin*, V, 197-198; Aidit Ghazali, *Islamic Thinkers on Economics, Administration and Transactions*, Kuala Lumpur 1991, I, 86-92; J. F. von Hammer-Purgstall, "Artikel VIII", *Jahrbücher der Literatur*, LXXXIV, Wien 1838, s. 145-156; W. Behrmaier, "Mémoire sur les institutions de police chez les arabes, les persans, et les turcs", *JA*, XV (Haziran 1860), s. 461-508; XVI (Ağustos-Eylül 1860), s. 114-190; XVI (Ekim-Kasım 1860), s. 347-392; XVII (Ocak 1861), s. 5-76; L. Şeyho, "Kitâbü Nihâyeti'r-rütbe fi talebi'l-hisbe", *el-Meşriq*, X/21 (1907), s. 961-968; D. Semah, "Rawdat al-Qulüb by al-Şayzari: A Twelfth Century Book on Love", *Arabica*, XXIV/2, Leiden 1977, s. 187-206; Abdülkerim Halife, "el-Muştalâhâtü'l-ḥadâriyye ve'l-ilmîyye fi kitâbi 'Nihâyeti'r-rütbe fi talebi'l-hisbe' li'ş-Şeyzerî", *MMLA*, sy. 81 (1418/1997), s. 34-47; R. Weipert, "Abd al-Rahmân Ibn Naşr al-Shayzari: Raudat al-qulüb wa-nuzhat al-muḥibb wal-maḥbûb. Edition Initiated by David Semah. Completed and Brought to Press by George J. Kanazi. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag 2003 ...", *ZDMG*, CLVI/2 (2006), s. 469-474. CENGİZ KALLEK

ŞEYZERÎ, Emînüddin

(أمين الدين الشيزري)

Ebü'l-Ganâim Emînüddin Müslim
b. Mahmûd b. Ni'me
b. Arslân eş-Şeyzerî
(ö. 626/1229)

Edip, şair ve astronomi âlimi.

Türk asıllı olan dedeleri Arslan ile Ni'me, Suriye'de Hama yakınlarındaki Şeyzer Kalesi'nin hâkimi Üsâme b. Münkız'ın memlûkü olduğu gibi babası Ebü's-Senâ Mahmûd da onun sarayının edip ve şairleri arasında yer almış, aynı zamanda Dimaşk'taki Emeviyye Camii'nde Arap grameri ve edebiyatı dersleri vermekle tanınmıştır. Emînüddin eş-Şeyzerî, Dimaşk'ta doğup büyüdü ve 590 (1194) yılı civarında Ye-

men'e gitti. Yemen Eyyübîleri Hükümdarı Muizzüddin İsmâil b. Tuğtegin'in (1197-1201) sarayında bulundu. Şeyzerî'nin Mekte'de vefat ettiği belirtilmektedir (Brockelmann, *GAL*, I, 302).

Eserleri. 1. *'Acâ'ibü'l-eş'âr ve ğarâ'ibü'l-aḥbâr*. Müellifin Yemen'de iken hazırlayıp Muizzüddin'e ithaf ettiği, yirmi beş bölümden oluşan şiir ve nesir antolojisidir. Eserin 690'da (1291) istinsah edilen yegâne nüshası Peşâver Dârü'l-ulûmî'l-İslâmiyye Kütüphanesi'nde, bunun bir kopyası Hollanda Leiden Üniversitesi Kütüphanesi'nde mevcuttur. *'Acâ'ibü'l-eş'âr*'ı Ahmed Hassân, Kahire Amerikan Üniversitesi'nde doktora tezi olarak hazırlayıp yayımlamıştır (Kahire 1950). *Keşfü'z-zunûn*'da eserin adı *'Acâ'ibü'l-esfâr ve ğarâ'ibü'l-aḥbâr*, yazarın nisbesi de Şîrâzî diye kaydedilmiştir (II, 1125). 2. *Cemheretü'l-İslâm zâtü'n-nesr ve'n-nizâm*. Müellifin 622 (1225) yılından sonra kaleme aldığı ikinci antolojisi olup Yemen Eyyübîleri'nin son hükümdarı el-Melikü'l-Mes'ûd Selâhaddin Yûsuf'un kütüphanesi için hazırlanmıştır. Sadece İslâmî dönem (I-VII./VII-XIII. yüzyıllar) nesir ve nazım ürünlerinden seçmeleri kapsadığı için *Cemheretü'l-İslâm* diye isimlendirilmiştir. Medih, gazel, iftihar, risâ, hicâ, zühed, itâb, mücün, erâciz, şekvâ, tehâni, müselles, evsaf, i'tizar, muhammes ve müveşşah, cevap ve hitap şeklinde on altı bölümden (kitab) oluşmaktadır. Her bölüm on kısma ayrılmış olup bunların ilk beşi şiir, diğerleri nesir seçmelerine tahsis edilmiştir. Nesir kısımlarında da birçok şiir bulunur. Her bölümün sonunda el-Melikü'l-Mes'ûd adına yazılmış, müellife ve oğlu Ahmed'e ait birer kaside yer alır. Müşrik Meymûn b. Kays el-A'sâ'nın Hz. Peygamber için nazmettiği ileri sürülen methiye

ile (Dâliyye) başlayan antoloji başka kaynaklarda eksik kaydedilmiş, edebî yönü yüksek birçok kasideyi ve bazı kıta ve şiirlerin şerhlerini kapsamı, özgün risâle (makale, mektup), hikâye ve anekdotları içermesi, gerek edebî metinlere gerekse o dönemin âdet ve geleneklerine dair zengin mâlûmatı, müellifin kendi hayatına dair pek çok bilgi ve anekdotu ihtiva etmesi dolayısıyla ilgi çeken bir eser olarak değerlendirilmiştir. Antolojinin Leiden Üniversitesi Kütüphanesi'ndeki (nr. 480) 697 (1298) istinsah tarihli yegâne nüshasının bir mikrofilm Mecnau'l-ilmîyyi'l-Arabî Kütüphanesi'nde bulunmaktadır. Fuat Sezgin eserin tıpkıbasımını gerçekleştirmiştir (Frankfurt 1407/1986). 3. *'Âdâtü'n-nücûm*. Yine el-Melikü'l-Mes'ûd için yazılan eser meşhur Kurtuba takvimine çok benzeyen bir almanak niteliğindedir. Ekinokslarda (gece ile gündüzün eşitliği) 52 1/2 güneş meridyeninin yüksekliği, her ay için güneş tam tepe noktasında iken gölge uzunluklarına dair verilen bilgiler takvimin yalnız Yemen'de kullanılmak üzere hazırlanmadığına işaret etmektedir (King, *Mathematical Astronomy ...*, s. 22; *A Survey of the Scientific Manuscripts*, s. 66).

BİBLİYOGRAFYA :

Emînüddin eş-Şeyzerî, *'Acâ'ibü'l-eş'âr ve ğarâ'ibü'l-aḥbâr* (nşr. Ahmed Hassân), Kahire 1950; İmâdüddin el-İsfahânî, *Haridetü'l-kaşr: Kısmü şu'arâ'i'ş-Şâm* (nşr. Şükrî Faysal), Dimaşk 1375/1955, I, 575-579; Yâkût, *Mu'cemü'l-büldân*, III, 383; İbnü'l-Kıftî, *İnbâhü'r-ruvât*, III, 273; İbn Halikân, *Vefeyât*, II, 524-525; *Keşfü'z-zunûn*, II, 1125; Brockelmann, *GAL*, I, 302; *Suppl.*, I, 460; Sezgin, *GAS*, II, 80; D. A. King, *Mathematical Astronomy in Medieval Yemen: A Bibliographical Survey*, Malibu 1983, s. 22; a.mlf., *A Survey of the Scientific Manuscripts in the Egyptian National Library*, Winona Lake 1986, s. 66; Zirikî, *el-A'lâm* (Fethullah), VII, 223; Ömer Rızâ Kehhâle, *Mu'cemü'l-mü'ellifin*, Beyrut 1414/1993, III, 852; Halil Merdem Bek, "Cemheretü'l-İslâm zâtü'n-nesr ve'n-nizâm", *MMIADm.*, XXXIII/1 (1377/1958), s. 3-20; R. Sellheim, "al-Şayzari", *EP* (İng.). IX, 411. RAHMI ER

ŞİHNE

(bk. ŞAHNE).

ŞIRNAK

Doğu Anadolu bölgesinde şehir ve bu şehrin merkez olduğu il.

Bir kesimi Güneydoğu Anadolu, diğer kesimi Doğu Anadolu bölgesinde bulunan aynı adlı ilin merkezi olan Şirnak şehri, Güneydoğu Toroslari adı verilen dağ silsile-

Şirnak'tan bir görünüş